

Geology 24 T. 01

DE LINGVÆ
ARABICÆ
VTILITATE
ET PRÆSTANTIA

Oratio OXONII habita

Iul. 19. 1637.

A
THOMA GREAVES Coll. Corp.
Christi Socio.

Cum

Arabicam Lecturam à Reverendissimo
Patre ac Domino GVLIELMO

Archiepiscopo Cantuariensi & Academia
CANCELLARIO *Oxonij institutam*
loco absentis Professoris auspicaretur.

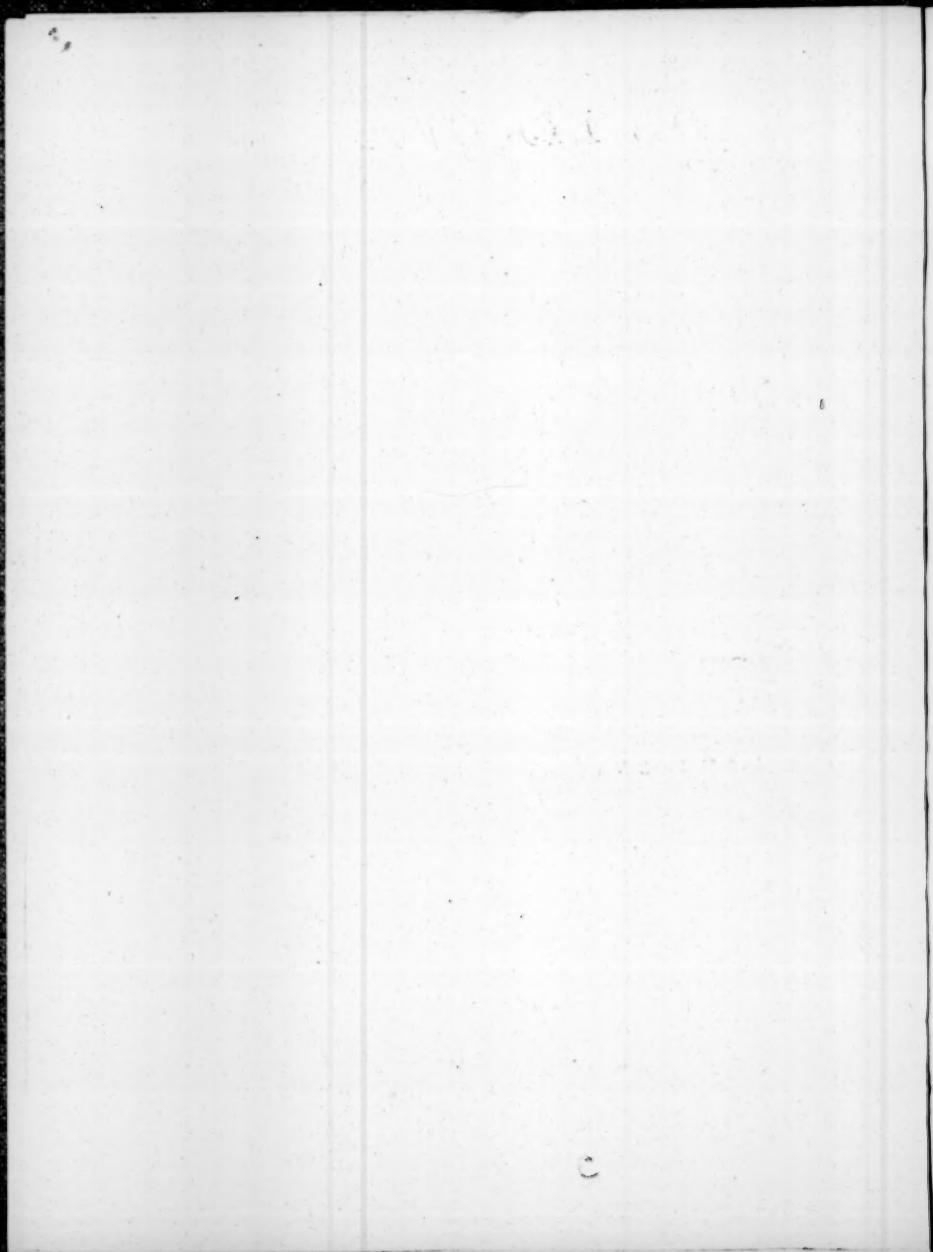

OXONII

Excudebat LEONARDUS LICHFIELD
Academia Typographus. Impensis Ed: Oxon.

ANNO DOM. 1639.

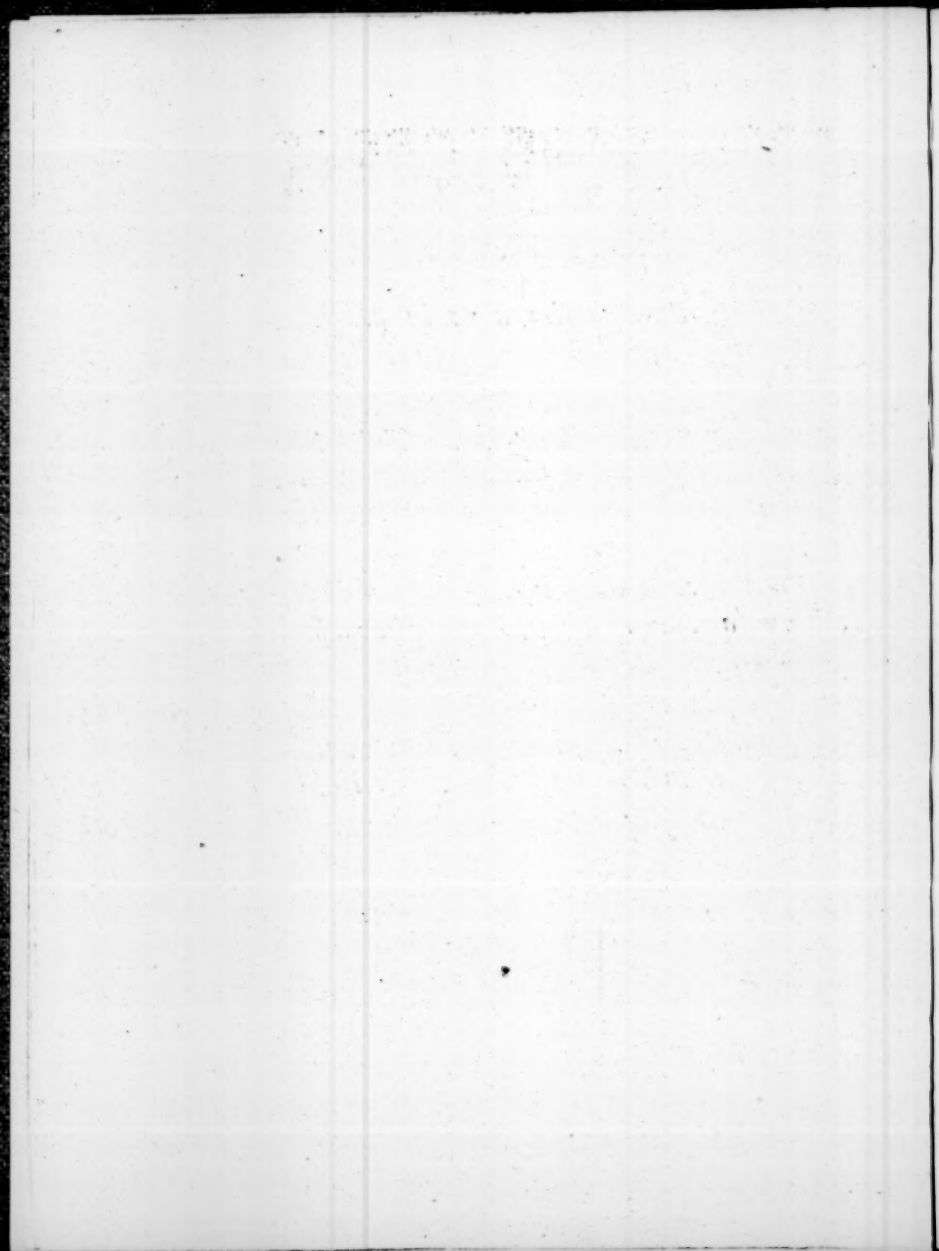
3

LECTORI S.

 T orationem hanc in publicum prodire sinerem multi crebrò flagitarunt, quò plures ad Arabicæ Linguae omnium celeberrimæ studium accenderentur. Alienam igitur, ut vides, utilitatem spectarunt, meam verò existimationem parum in consilio habuerunt. Quorsum enim attinebat ea nunc curiosis omnium oculis obijcere, quæ aurium fastidia jam pridem fortassis irritaverant? Verùm tanti est aliorum votis obsequi, quibus majori operâ ut placeam indies annitor. Utinam nostra hæc qualiacumq; ad Literas hæc melius ornandas studiosorum industriam acuere, & provocare possent. Vale Lector etiam atq; etiam monendes, quicquid hic dicitur, multum infra Linguae hujus, longissimè infra Patroni nostri laudes subfidere.

CLARISSIMI

DOCTISSIMI QVE VIRI

A est loci hujus & *Academiae* felicitas, ut disciplinis licet omnibus splendidè instructa sit, plures tamen longè *Patronos* quàm artes numeret, atq; ut suorum studi-

is, ita aliorum beneficijs clarissimè luceat, fulgeatque. Undequaq; ingerit se nobis benigna admodum, & fœcunda gratulandi materia, sive retroacta tempora, seu præsencia contemplemur, ut nihil quidem nos

A

aut

ant majorum pudeat , aut nostri quicquam
 sæculi pœniteat. Abundè enim sensimus
 & nos faventis cœli indulgentiam , eo no-
 bis *Mecœnate* quasi divinitus oblato , cujus
 singularem erga Athenas hæc munificen-
 tiam , præter alia crebra satis , & densa ar-
 gumenta , locus hic, diesq; & vestra pœnè
 loquitur frequentia. Nec literato cuiquam
 ingrata adeo, vel obtusa mens est, quin tan-
 to beatissimas agnoscat, Academiam *Can-*
cellario, literas patrono, quo nullum ante-
 hac aut dignitate sublimiorem, aut affectu
 parem accepimus, nullum magis cœlo im-
 putandum. Quippe qui huc studia, & co-
 natus dirigit , in hoc vires suas & pruden-
 tiæ nervos contendit , ut literaria hæc resp.
 veterem famam novo splendore vincat,
 atq; ut cæteris jam pridem omnibus, ita
 nunc seiplâ quoq; gloriosior insurgat.
 Vestram fidem, Academici, appello, & ad
 amplissimam hanc testium coronam no-
 stra provocat oratio: neq; vana, aut incer-
 ta, sed cognita, sed explorata refero, & quo-
 rum recens jam nobis est , & erit sanè im-
 mortalis,

mortalis , memoria. Omnium oculis incurrunt magnifica illa , & gloriosa iteratæ liberalitatis monumenta, quæ non præfenti tantum sæculo , sed ultimæ etiam posteritati gratitudinem extorquebunt. Sumptuosa *Librorum* supellex, inæstimabilis *Numismatum* thesaurus, cum opulentissimis & undiq; terrarum conquisitis *Arabum* & *Perfarum* gazis, quibus nihil (unum si excipias donantis affectum) nihil pretiosius censendum. Nolo cætera ipsius erga nos merita recensere, magna quidem, quæq; alijs fortasse ad justas laudes, & præconia suffecissent, illius autem famæ appendices tantum sunt, & exigua gloriæ corollaria. Arabum verò studijs literisq; quid ni hoc ipsum gratulemur, quod serò ad nos & tardè adeo pervenerint? quibus hic velut fato patronus debebatur, qui religionis, literarum, & prudentiæ primas habet, qui in Ecclesiâ altissimam sedem, & in maximi Principis gratiâ locum quem nactus est meritissimò possidet. Multum ei *Latine* etiam literæ, multum *Græcæ* imputant, quibus

bus tamen insigni liberalitate priores alij prospexerunt, at in hujus gloriæ societatem nemo se obtulit, hoc ipsius munificentiae totum propriumq; est, quod Arabum disciplinæ felicibus tandem auspicijs evocata, in sedes hasce, & ignotum sibi orbem migrâint.

Quod quidem beneficium nolite Auctoris tantum magnitudine & fastigio metiri, neq; literas hasce solâ Patroni sui dignitate, sed propriâ ipsarum amplitudine, & pretio æstimate. Quod si quæcunq; res ipsa meretur, postulatq;, narrare contendere, nimîâ dicendorum copiâ obruerer, & verendum ne mihi oratio, vobis fides defutura sit. *Illud unum, Auditores, baud iniquè postulo, si hoc vobis liquere possit, Linguam hanc plerisq; omnibus palmam præripere, nulli omnium cedere, & ex studijs hisce, non minus quàm ex Latinis & Græcis, ad litterariam remp. eruditionis vestigal rediturum, ut placidis auribus animisq; dicentem prosequamini, & literis hisce, eodem, quo ceteris omnibus, affectu quisq; faveatis.* Neq; e-

go ficta, & speciosa magis quàm vera, aut de magnis majora dicturus accessi, sed omnia jurati instar testis, & *historicâ* prorsus fide recensebo.

Si ut hominibus, ita linguis etiam genus & prosapia nobilitatem addat, nostra uni cedit *Hebrææ*, primæ huic (nec longo sane intervallo) proxima, & divinæ parentis germanissima filia. Nonnullæ quidem matris suæ dissimiles adeo sunt, ut adulterinæ quasi, & spurix videantur. At hæc multa eadem, omnia similia habet, eandem undequaq; figuram, eadem formæ lineamenta, neq; nâvo aliquo, aut tenui vestigio, sed toto corpore parentem suam refert. Hoc quidem felicior, quod plures sui cultores, & veluti procos habuerit. Illud enim inter eruditos pridem convenit, *nullam unquam ab orbe condito linguam latè adeò diffusam*, aut plus terrarum occupâsse. Non enim in *Arabia* modo, amplissimâ quidem regione, tanquam privato lare habitavit, sed *Asiam* pæne universam, maximam *Africa*, haud mediocrem *Europæ*.

partem pervagata est. Summo quidem dolore, & Christiani orbis gemitu fatendum est, *Saracenicum* illud *Regnum* omnium latissime propagatum, vastum ejus imperij corpus alterâ manu *Orientem*, alterâ *Occidentem* contingebat, illinc *Syriam*, *Armenias*, *Perfiam*, *Indiamq;*, hinc præter *Hispaniam*, & *Siciliam*, *Ægyptum*, *Maurosq;* omnes ipsos adusq; *Æthiopas* immani ambitu complectens, ut majus imperium nunquam Sol ipse mundi oculus perlustrârit, & *quartæ Monarchias* titulum meliori jure Arabibus, quàm Romanis, tribuendum magnus historiæ Arbiter audacter pronuntiet. Horum autem triumphos & victricia arma lingua pariter secuta est, & cum potenti populo æquale regnum obtinuit, & innumeras gentes regionibus, moribusq; disjunctissimas hæc una conjunxit, ut si rectè calculum ponamus, Græca lingua, cum hujus amplitudine collata, breve tantum curriculum obierit, angusto spatio, atq; arcto velut gyro conclusa. Illud fidenter asseruerim Latinam simul,
&

& Græcam, etiamſi junctis copijs cum noſtrâ de verborum numero decernerent, minores multò evaſuras, adeo ſermonis fœcunditatè una utramq; ſupergreſſa eſt. Nam primitiva, ſeu themata, longe numeroſiora habet, & à primis hiſce *radicibus* infinita vocum *ſylva* ſuccreſcit. Ut non ſine cauſâ omnium celeberrimus apud ipſos Lexicographus opus ſuum אלקאבודס hoc eſt, abyſſum, ſeu Oceanum, appellârit.

Nec vi tantùm, ut opinor, atq; armis propagata, latè adeo dominata eſt, ſed mirabili venuſtate & gratiâ populos demulſit, & captivas gentes eximiâ ſuavitate iterum cepit. Non enim animi conceptus aptè tantùm, rotundèq;, & rebus ipſis accommodatiſſimè exprimit, ſed & omnia aſcivit, quotquot excogitari poſſunt, dicendi lumina, & *elegantias*, cunctas orationis veneres, & lenocinia. Quòd ſi nonnullis aſpera nimis, & horrida fortè videatur, illud cogitemus, aurium ſenſum faſtidioſiſſimum planè, & nimis delicatum eſſe,

esse, vocesq; sub alio cœlo natas, ut ex-
otias averfari, nisi quas usus conciliavit,
& longa demum consuetudo emollivit.
Hinc exteros pæne omnes risu plerumq; ,
aut tacito aurium convitio excipimus,
quod tamen fastidium potiùs, quàm judi-
cium esse dixeris. Et Arabes vicissim ut
paria nobiscum faciant, Francos, ut appel-
lant, loquentes eodem prorsus naso, & ca-
chinno suspendunt. Eorum autem lingua
tanto supra cæteras honore Oriente toto,
& Africâ semper habita est, ut ipsi, eodem,
quo Græci olim, supercilio, reliquos om-
nes אלעגם *Barbaros* appellent. Imò facun-
diam in ipso nominis sui *Etymo* reperiunt:
ערבי פציה inquit, eadem vox *Arabem*,
& *Disertum* sonat, ut illud non tam gen-
tis, quàm ipsius eloquentiæ nomen videat-
ur. Quòd si nos homines *Insulani* pa-
trium sermonem brevi spatio tantum ex-
polivimus, ut eximium jam nitorem, co-
piam, & majestatem acquisierit, quanta ex-
istimari fas est, de lingua totius ferè orbis
communi, quam tot sæculorum, tot regio-
num

num sapientes & eruditissimi viri promovendam susceperunt, omnibusq; dicendi virtutibus feliciter exornarunt?

Verum si ad mentes nostras capiendas nulla sit nobilitatis, & antiquæ originis efficacia, nec voluptas amænitalq; potentes satis stimulos habeant, vincet profecto *Utilitas*, cujus apud omnes gravissimum imperium est. Per totam Ἑλληνιστικὴν & Doctrinæ orbem tantus est harum literarum usus, ut si priorum temporum barbarie eruditionis lumen (pœnè extinctum) penitus defecisset, illud viri prudentissimi censuerint ab Arabibus de-
nuò accendi potuisse. Imò cum non multis retro sæculis literatura ferè omnis sopita, & languida jaceret, & nostro orbi nox, & caligo incubaret, apud illos Artes luce suâ, & meridie fruebantur: tanta erat literarum copia, & proventus, ut Celeberrimi ex Europa viri (quod scripta eorum testantur) ad Arabas velut vnum Doctrinæ emporium, & bonarum artium mercatum profecti sint. Illi nostris ad Philosophiæ,

& Matheseos penetralia aditum recluserunt. Illorum diu beneficio, *Ptolemaeus*, *Galenus*, cæteri; Græciæ principes spiritum traxerunt, atq; à suis exul *Stagirita* aliam hîc patriam, & novam prorsus Hella-da invenit. Multa quidem *Aristotelis*, *Apollonij*, & *Pappi* conclamata dudum opera illorum linguâ superesse, vicinæ gentis bibliotheca fidem nobis faciat. Illud porro oculatissimorum testium relatu constat plurima *veterum scripta* inter illos vitali jam nunc aurâ frui, quorum apud nos jam pridem exequiæ ducebantur. Hoc enim illos felix studium, & ardor incessit, celebriorum apud Græcos alienigenasq; scriptorum opera in suam linguam transferendi, ut sic, velut per dulcissimos canales, peregrinas ad se artes derivarent.

Nec solis exterorum inventis utebantur (alieno quasi succo victitantes) sed proprijs quoq; radijs, neq; aliunde mutuatis, fulgebant, studijsq; omnibus feliciter adeo operam navarunt, ut non minora quam Græci, imò nec pauciora quidem elucubrarent.

brarint. Innumera eorum in unoquoque,
 Scientiarum genere extant Monumenta.
 Omnia *Dialecticæ* acumina subtilissimâ
 ratione tractarunt, *Philosophiæ* secreta, &
 abdita naturæ arcana nulli profundius ri-
 mati sunt. Alterum nobis Lycæum aper-
 uit magnus ille *Averroes*, in quem ipsius
 Aristotelis genium, animamq; migrasse
 Pythagoræus quispiam dejeraret.

Ad *Medicinam* verò & humani corpo-
 ris salutem nati planè videntur, neq; ulli
 artem hanc meliore Phœbo, aut dextro
 magis numine aggressi sunt. Medicamen-
 ta quam plurima, & nobilissimas curandi
 vias primi invenerunt, quas veteres (totas
 noctes Apollinis & Æsculapij templis dor-
 mire soliti) ne in somnis quidem vide-
 rant. *Cynæ* memoriâ opus foret ad singu-
 los vobis recensendos, hujus, & cæterarum
 artium palmarios sanè scriptores. Quos
 inter classẽ ducit naturæ nostræ miracu-
 lum pœnè *Avicenna*, in *Philosophiâ* vix *Sta-*
giritâ minor, medendi arte nihil *Galeno*
 cedens, idem cum maximis Oratoribus fa-

cundiæ gloriâ conferendus. Hoc uno tantum cuncti infelices, quod optimi omnium Scriptores pessimos omnium nacti sint *Interpretes*, qui purissima & maxime defœcata scripta turpissimis sordibus, Gothicisq; barbaris contaminarunt: ut mirum haud sit si lutulenti fluere, & putridiusculi nonnullis videantur, quos sordidi interpretes luto cœnoq; totos oppleverunt.

Ut Medicinæ sic *Matheſeos* gloriam quasi suam propriamq; vendicant, & summi istarum rerum iudices ultrò hanc illis palmam, & libenter porrigunt. Nam, præter felicissimum *Algebræ* inventum, expeditam hanc, quâ nunc utimur, calculandi rationem, & *Arithmeticen* numeris suis absolutam ab his tandem accepimus. *Cæli astrorumq; motus* prodigiola pœne, & incredibili solertiâ indagarunt, neq; ulli mortaliū in hâc syderum luce majorem nobis lucem ostendant. Si nobile illud *Geographiæ* studium spectes, ingens apud Græcos Latinosq; scriptorum penuria est. Unus antiquorū Ptolomæus locorum intervalla
juxta

juxta longitudinem latitudinemq; dimen-
 fuse est, quæ omnia Arabum permulti pari
 industriâ, majori fide tradiderunt, & nos
 per totius ferè orbis spatia, Asiam præser-
 tim & Africam, certissimo itinere circum-
 ducunt. Omnium verò pulcherrimè ter-
 rarum orbem scriptis laudibusq; peragra-
 vit summus ille Rex Abu-Isfeda. Neq; e-
 nim *Reges* eorum *Principesq;* regnandi tan-
 tum artes, & solam armorum disciplinam
 norant, sed utriusq; Pallados, Bellonæ si-
 mul & Minervæ studia coluerunt. Atq;
 hoc primum inter ipsos ad fastigium tan-
 tum literas evexit, quod non privatos so-
 lum & angustæ sortis homines, sed Impe-
 ratores ipsos & *Chalifas* sui Cultores habu-
 erint, qui secum ad studia animos, fortu-
 nasq; regias attulerunt. Quos inter æter-
 nâ famâ celebrandus doctissimus omni-
 um princeps *Almamôn*, cujus stupenda vir-
 tus & eruditio, non Arabum modo, sed
 Græcorum quoq; historijs decantatur.
 Primus hic exterorum artes, & quicquid
 uspiam Doctrinæ erat, imperio suo intulit,

hujus & sequentium mox principum auspicijs celebres passim *Academiae* institutae sunt, & Athenarum æmula gymnasia, quorum nunc pleraq; immanissimus *Turca*, magnus ille *terrarum Prædo* vastavit. Literas verò ipsas, & divina ingeniorum monumenta nullius adhuc tyranni furor extinxit. Nam frequentes nunc quoq; *Bibliothecas*, & voluminibus onustas habent, & librorum ad luxuriam usq; superest copia, unde *Mathesis* universa, & secretior *philosophia* illustretur.

De vitâ quoq; & officijs, & totâ *morum disciplinâ* plurima literis mandarunt germanæ & virilis sapientiæ plena, verborum elegantiam cum rerum utilitate suavissimam ubiq; mixturam faciente. Ingentes porro *Historiarum* copias habent, obscuræ & sepultæ jam antiquitati lucem vitamq; allaturas. Et immensum quiddam illis debetur, si hoc tantum beneficio posteritatis gratiam inijsissent. Volvite animo vastissimas illas mundi oras, præ quibus quicquid *Europæ* incolitur provinciola videri possit,
de

de populis hisce, & dilscitissimis gentibus nihil adhuc nos, præterquam aromata, odorati sumus, vix aliud quicquam accepimus, quam serica & Bombycina, & plurimam luxuriæ supellectilem. At rerum à tot populis regibusq; gestarum profundâ adeo caligine versamur, ut his quoq; regionibus *Terræ Incognitæ* nomen apponendum sit. Omnium verò annales & historias Arabes singulari arte conscripserunt, acta eorum, & jura, moresq; bella insuper & prælia, stylo eleganti, & eodem pœne, quo gesta sunt, spiritu narrantes. Unde *Iuris* quoq; studiosis ingens emolumentum suppetat: licet enim omnia Asiæ Africæq; instituta, & quasi Pandectas evolvere, cunctasq; legum machinas & libramenta contemplari, quibus tot imperiorum moles innitebantur.

Poetarum illis seges densissima est, ut nullibi terrarum major ingeniorum messis provenerit. Ipsi velut aciem instructuri, Coryphæos primò quam plurimos & ingentem principum copiam
numerant.

numerant, sub quibus varias deinde turmas, tanquam sub vexillis equitès, disponunt. Felix plerisq; , & benigna vena, sermo excelsus planè & grandiloquus, pudicus ante omnia castusq; : neq; enim hos fœda illa quorundam scabies occupavit, quibus argutum carmen sola obscœnitas facit, & nequities semper ingenio lenocinatur, sed puris suavissimisq; numeris, de rebus poenè universis, heroico prorsus, & sublimi spiritu scripserunt. In re *Grammaticâ* immodici ferè, & nimiaè diligentiaè sunt: quippe qui præter *Lexica* quam plurima singulari artificio, & nostris inimitabili digesta, de vocibus & literulis grandes commentarios elaborarunt. Ita nullum illos doctrinaè genus fugit, sed & veterem literaturam splendide limarunt, & antiquorum laboribus sua pariter utilissima inventa addiderunt, plurimaq; in Philosophiâ, Mathesi, & historiâ æternùm fortasse desiderassemus, nisi illorum monumenta communi ignorantia succurissent.

Monstri nonnullis simile videtur in disciplinis

sciplinis omnibus ita perspicaces , in *Religione* plusquam cæcos caligasse. Verum *Græcos* pariter, ac *Romanos* idem stupor occupavit, quibus in humanis disciplinis nulli unquam saniùs versati sunt, nulli circa numinis cultum insaniùs delirarunt.

Nec *Theologiæ* tamen candidatis linguæ hujus peritia sterilis , aut infructuosa erit, quibus sanè multum hic seritur, quid ni & meti possit? Nam & *Græcorum Patrum* haud viles reliquæ, quæ suâ linguâ nusquam comparent, nostrâ supersunt. Et plurimi *Orientis Christiani* sermone hoc, ipsis vernaculo, multa condiderunt, quæ tum ad pietatem, tum præsertim ad varias *Ecclesiæ* vices casusq; dignoscendos, & *Sacram Historiam*, splendidam universis faciem accendant. Illud quoq; permagni æstimandum est, quod *Rabbini* gratè fatentur prædicantq; , *Sanctæ linguæ* nostram uberrimum esse commentarium, & felicissimam plerunq; Interpretem. Neq; ignoratâ hâc aut sciri unquam, aut refelli possunt impia *Muhammedis Dogmata*, quibus maxi-

ma nunc orbis pars tanquam carminibus,
 & veneficijs miserè fascinator. Quod qui-
 dem illud *Viennensis concilij* decretum ex-
 tortsit, quo Arabum literas in hac ipsa *Oxoni-
 ensi* Academiâ publicè docendas gravi reli-
 gione sancivit. Sed tot *Patrum* imperio, uni-
 us *Patroni* liberalitas quanto efficacior est?
 Nam quod ab illis facile jussum est, ab alijs
 quoq; facillimè neglectum. Ingens verò
 numinis beneficium est, eum sæculo nò-
 stro obtigisse *Mecanatem*, qui harum litera-
 rum saluti & honori, non inutili jussu &
 imperio, sed sumptibus immensis, & inde-
 fessâ munificentia prospexit. Quid verò
 utilius aut gloriosius excogitare potuisset,
 quam artes universas uno beneficio devin-
 cire, & cum aliorum abundè jam studio-
 rum sit, cum *Graciam Latiumq;* docti satis
 perlustrârint, novum quodammodo *litera-
 rum Orbem* aperire? Erit sanè tempus (nec
 me fallit augurium) cum literæ istæ non,
 ut nunc, peregrinæ hospitesq;, sed dome-
 sticæ prorsus & inquilinæ habebuntur, li-
 brorum frequentia, & studiosorum nùme-

ro ne græcis quidem concessuræ. Paucos ultra centum annos numeramus, ex quò *Græcæ* primùm literæ oras hæcce appulerunt, antea ignotæ prorsus, nonnullis exosæ etiam & invisæ. Indoctissimis scilicet Fraterculis, quibus religio erat græcè scire, & levissimus Atticæ eruditionis gustus hæresin sapiebat. Uerum fremente ignorantia, orbem disciplinis hæcce felix paucorum industria opulentè adeo ditavit, ut jam nimia ferè copiâ laboretur. Quid ni de studijs nostris majora speremus, quibus propagandis in *Italiâ*, *Galliâ*, *Germaniâ* Maximi *Principes* strenuè incumbunt, idemq; hic ingenti molimine aggreditur summus apud nos & Religionis, & literarum *Antistes*?

Nec quemquam præjudicata, nescio quæ, difficultas absterreat, haud ferendum generosæ menti opprobrium, & unicum ferè inertia parrocinium. Nostram, uti spero, præter reliquas sui laudes, *Facilitas* quoq; reddet commendatam. Nam *Dialecti* hic prorsus nullæ, nullæ flexionum
C 2
ambages,

ambages, abest anxia illa, & spinosa accertuum obervatio, neq; anomalorum sylvæ implicamur, quæ omnia Græcam & Hebræam pariter linguam discentibus crucem figunt. Nobis non per *Arabiam Petraam* iter ingrediendum est, sed provinciam amplam quidem, & diffusam, nonduram asperamue. Fatendum hercle, sermonis copiâ & amplitudine nostram cæteris latius patere. Verùm per loca plana, & campestria longum iter citiùs confeceris, quam si breve spatium per juga clivosa, & montium prærupta obeundum sit, ubi cum saxis luctandum, & crebri obices salebræq; viam interrumpunt.

Quod si & olim, & nostrâ etiam ætate Doctissimi viri studia hæc tanti æstimatorint, ut solâ earum causâ in *Asiam* & *Africam*, & dissitas mundi regiones iter instituere, & literas hæc vel per naufragia querere haud recusarint, easdem *Sponte oblatis*, & immensâ Mecænatis nostri munificentia ultro ad nos demissas haud attingere nefas & flagitium sit. Verùm in
hâc

hâc eruditorum luce & theatro, inter tot felices animas, disciplinarum omnium capaces avidasq;, haud defuturi sunt, quos insignis earum utilitas dignitasq; & erga communem Patronum *Gratitudo* provocabit. Quorum conatibus promovendis, mediocre illud quod in me literarum est, utinam tam felici successu, quam promptissimâ voluntate impendam. Non aliò certè studia mea, & vota spectabunt, quam ut *Munere* hoc mihi ab optimo Mecenate concredito, optimâ pariter fide perfungar, & quicquid ingenio minus possum, id vobis pertinaci industriâ cumulatè pensabo, studiosorum utilitati publicè privatimq; subternire, & officij, & gloriæ loco positurus.

FINIS.